

Natur og vandmiljø

De vigtigste levesteder for rødlistede arter i Danmark

I en rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, bliver det klart, hvilke levesteder der er vigtigst for de rødlistede arter. Rapporten giver en værdifuld og nødvendig viden for at bremse tilbagegangen i biodiversiteten.

Nyhed | 21. marts 2022

En forskergruppe fra Aarhus Universitet har undersøgt og beskrevet levestederne for rødlistede arter i Danmark. Rapporten beskriver levestederne for 34 artsgrupper, 13 habitater som arterne lever i samt seks substrater, som arterne lever på og/eller af. Ifølge rapporten er det disse arter og deres levesteder, som bør have højeste prioritering i den danske naturforvaltning, hvis tilbagegangen af biodiversiteten skal bremses.

Generelt stiller de rødlistede arter ofte specifikke krav til deres levesteder. Arterne er ofte enten specialister, langsomt voksende eller stresstolerante. Det betyder at de rødlistede arter ofte ikke kan klare sig i konkurrencen på de almindelige næringsrige og forstyrrede levesteder som udgør størstedelen af vores kulturlandskab.

Arternes levesteder opledes i tre elementer

For at sikre en naturforvaltning der tilgodeser de truede arter, er det vigtigt at kende arternes levesteder. En vigtig del af en arts levested er det habitat eller naturtype som arten lever i. Et eksempel på et habitat kan være en mose, hede, skov osv. En arts levested er dog mere en blot et habitat.

Et levested kan opdeles i tre vigtige elementer.

- Første element er hvad arten lever i
- Andet element er hvad arten lever på
- Tredje element er hvad arten lever af.

Et eksempel herpå er arten pære-møgmos *Splachnum ampullaceum* (næsten truet), som kun lever i sure moser hvor den lever på og af lort.

For mange arter er det ikke alle tre levesteds-elementer, der er lige vigtige, da de ikke altid er begrænsende for arten. For eksempel er CO₂ et livsnødvendigt element for planter, men da det er nemt tilgængeligt, er det ikke en begrænsende faktor. I rapporten er der derfor lagt fokus på de levesteds-elementer, som er vigtige for arterne, men som har begrænset tilgængelighed.

Rapporten konkluderer, at de fleste rødlistede arter, har påfaldende ens krav til deres levesteder. Generelt er der seks substrater, som er begrænsende faktorer for de rødlistede arter. Her er der tale om:

- Pollen og nektar
- Levende stammer
- Dødt ved
- Lort

- Ådsler
- Store sten.

Substraterne er i dag blevet en mangelvare i den danske natur, og det har resulteret i tilbagegangen af de rødlistede arter, som netop er afhængige heraf.

Faktorer, der har betydning for levestederne

En lang række af faktorer har betydning for, hvilke levesteder der dannes og hvilke substrater, der er tilgængelige for arterne. Det er faktorer som hydrologi, lys/skygge, surhedsgrad (pH), salinitet (saltholdighed), kulstofopbygning og differentiering, forstyrrelser, variation og kontinuitet.

En væsentlig faktor er hydrologien, som har stor betydning for hvilke arter, der kan leve hvor. Hydrologi har ikke kun betydning for fugtigheden i jorden men også for forstyrrelser, økosystemernes variation og tilgængelighed af næringsstoffer og ilt. Derfor er hydrologien bestemmende for mange arters grundlæggende levevilkår.

Som følge af effektiviseringen af landbruget er omkring halvdelen af Danmarks opdyrkede arealer blevet drænet. Det betyder at mange levesteder som småsøer, moser, sumpskove, kildevæld mv. er blevet fjernet gennem årene. Denne tendens er dog vendt og mere naturlig hydrologi er blevet genskabt, men der er stadig langt imellem naturligt næringsfattige grundvandsdominerende vådområder som en række rødlistede arter er knyttet til.

En anden væsentlig faktor for levestederne er opbygningen og differentieringen af organisk kulstof. Dyr og svampe er afhængige af organisk kulstof som produceres af planter. Vi mennesker udtager meget kulstof i form af hø, ensilage, korn, tømmer, flis og kød, og kulstoffet bliver på denne måde fjernet fra de naturlige økosystemer.

Organisk kulstof er som sådan ikke en mangelvare i økosystemerne. Det er mere præcist differentieringen af kulstoffet som er en udfordring – altså om kulstoffet er til stede i den form som arterne kræver det. Vores arealforvaltning har resulteret i, at der er mangel på organisk kulstof i form af ådsler, lort, gamle træer og dødt ved som er blevet begrænsende elementer for en lang række rødlistede arter.

En af årsagerne til at det kan være svært at etablere nye levesteder for de rødlistede arter er, at mange arter er tilknyttede til levesteder, der kræver lang kontinuitet i tid og rum. Det gælder eksempelvis arter, der er tilknyttet gamle veterantræer. Hvis de gamle træer bliver fældet, vil det tage flere hundrede år at genskabe tilsvarende levesteder.

Andre arter er tilpasset levesteder, der løbende opstår og forsvinder igen. De er afhængige af, der konstant er nye levesteder at kolonisere inden for kort afstand. Derfor er det af afgørende betydning at bevare de eksisterende levesteder, for de rødlistede arter, og sørge for at de har en tilstrækkelig størrelse, til at de understøtter de naturlige processer og faktorer, der opretholder og bevarer de habitater og substrater, som arterne er afhængige af.

[Læs rapporten Vigtigste levesteder for rødlistede arter i Danmark](#)

Hvad er rødlistede arter?

Den Danske Rødliste er en samlet oversigt over plante-, dyre- og svampearters risiko for at uddø. Den kan derfor bruges til at vurdere artens nuværende status og følge udviklingen i artsmangfoldigheden. Der er ca. 13.300 arter, som er blevet rødlistevurderet i Danmark.

Når en art bliver rødlistevurderet, henføres den til en rødlistekategori, som indikerer artens risiko for at uddø. De ni rødlistekategorier er følgende:

- Regionalt uddød (RE)
- Kritisk truet (CR)
- Truet (EN)
- Sårbar (VU)
- Næsten truet (NT)
- Utilstrækkelige data (DD)

- Livskraftig (LC).

Hvis arten tilhører kategorien "livskraftig", opfattes den ikke som en rødlistet art, men blot rødlistevurderet.

Rødlisten giver ikke af sig selv grundlag for restriktioner, og hvis en art er rødlistet, betyder det dermed ikke at den er fredet. Dog kan de udrydningstruede arter være omfattet af en anden fredning eller beskyttelse.

Emneord

Natur og biodiversitet

Natur og vandmiljø

Tema: Biodiversitet og naturforvaltning

Find nyeste viden, inspiration og anbefalinger til, hvordan du forvalter naturen og biodiversiteten bedst muligt og på samme tid tilgodeser en bæredygtig landbrugsproduktion.

Publiceret: 21. marts 2022

Opdateret: 21. marts 2022

Vil du vide mere?

Rikke Rorby Graversen

Specialkonsulent, Natur

SEGES

rrgn@seges.dk

+45 2362 8238

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000

Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010

8200 Aarhus N Email info@seges.dk

